

СЪОБЩЕНИЕ

ТРИ НОВИ НАУЧНИ СТАНОВИЩА ЗА БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА ЗАЙЦИТЕ ПУБЛИКУВА ЕВРОПЕЙСКИЯТ ОРГАН ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

Снимка: *New Food Magazine*

На 9.01.2020 година Европейският орган по безопасност на храните (ЕОБХ) публикува три научни становища за благосъстоянието на зайците, отглеждани за селскостопански цели в Европейския съюз, като основният извод в становището е, че благосъстоянието на възрастните зайци, отглеждани в традиционните клетъчни системи е по-лошо от това на зайците, отглеждани в друг тип системи.

Становищата в оригинал можете да прочетете на страницата на ЕОБХ:

- **Научно становище относно здравето и хуманното отношение към зайците, отглеждани в различни производствени системи** ([Scientific opinion on health and welfare of rabbits farmed in different production systems](https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5944))
<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5944>
- **Научно становище относно методите за зашеметяване и клане на зайци за добив на месо за човешка консумация** ([Scientific opinion concerning stunning methods and slaughter of rabbits for human consumption](https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5927))
<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5927>

- **Научно становище относно умъртвяването на зайци по причини, различни от производството на месо (Scientific opinion concerning the killing of rabbits for reasons other than meat production)**
<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5943>

Предистория:

Зайците са четвъртият най-често отглеждан селскостопански животински вид в света и вторият най-често отглеждан селскостопански животински вид в Европейския съюз (ЕС), като ежегодно в ЕС за месо се колят над 340 милиона зайци, а в световен мащаб – повече от 1,2 милиарда зайци.

Въпреки че в ЕС има законови изисквания, въвеждащи минимални стандарти за защита на животните, отглеждани за селскостопански цели – Директива 98/58/ЕО¹, които се прилагат и по отношение на зайците, в ЕС няма специфично за вида законодателство, което да регламентира хуманното отношение конкретно към зайците.

Най-много зайци в ЕС се отглеждат в пет държави членки: Франция, Унгария, Италия, Португалия и Испания. Земеделските практики се различават значително както между, така и вътре в тези страни.

През 2017 г. Европейският парламент (ЕП) прие резолюция² относно минималните стандарти за защита на отглежданите зайци и възложи мандат на ЕОБХ да представи научно становище, което да помогне за прилагането на резолюцията. Можете да се запознаете по-подробно на страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига с Доклада на Комисията по земеделие и развитие на селските райони към Европейския парламент относно минималните стандарти за хуманно отношение към зайците, отглеждани във ферми: http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=95 и с резолюцията на ЕП на: http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0077_BG.pdf

Парламентът действа в отговор на тревогите на гражданския сектор – неправителствени организации, заинтересовани страни и потребителски асоциации – относно лошото благосъстояние, високите нива на стрес и високата смъртност и заболяемост на зайците, отглеждани за селскостопански цели в Европа. Има също така безпокойство относно това, че зашеметяването с електрически ток на зайците невинаги е ефективно и не води до състояние на безсъзнание и пълна безчувственост, причинявайки болка, стрес и страдание на животните.

Научните становища накратко:

Клетъчни системи за отглеждане на зайци: ЕОБХ идентифицира проблемите с благосъстоянието на зайците, отглеждани в различни производствени системи:

Научното становище на ЕОБХ се основава на обширно проучване и цялостно сравнение на различните системи за отглеждане на зайци, използвани в ЕС. В проучването са участвали изтъкнати експерти по зайцевъдство в ЕС и становището се основава на тяхната експертна преценка, тъй като има малко научни разработки по темата за благосъстоянието на зайците. За да обхванат различията в условията на отглеждане на зайци в различните държави членки, експертите се фокусират върху шест от използваните системи за отглеждане: традиционни батерийни клетки; структурно обогатени клетки; повдигнати боксове; подово отглеждане в боксове; отворени (отглеждане навън) / частично отворени системи; и биологични системи.

¹ Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 година относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели (*OB L 221, 8.8.1998г., стр. 23–27*); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1578651664823&uri=CELEX%3A31998L0058>

² http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0077_BG.pdf

Основният извод в становището е, че благосъстоянието на възрастните зайци, отглеждани в традиционните батерийни клетъчни системи е по-лошо от това на зайците, отглеждани в друг тип системи. Основният проблем при отглеждането в клетки, свързан с благосъстоянието, е ограниченото движение на животните. В препоръките ЕОБХ препоръчва традиционните батерийни клетки да бъдат разширени и структурно подобри, за да се подобри благосъстоянието на зайците.

Становището разглежда и редица последствия за благосъстоянието, свързани със здравето и поведението на животните, като ограниченото движение или невъзможността да се движат, проблемите с почивката, продължителната жажда или глад, термичния стрес и кожните заболявания.

Основните изводи са, че:

- благосъстоянието на възрастните зайци е по-ниско в традиционните батерийни клетки, отколкото в петте други системи на отглеждане (със сигурност от 66-99%). Най-същественото последствие за благосъстоянието на зайците е ограниченото движение;

- благосъстоянието на бозаещите зайчета (котилото) е най-ниско при отворените системи с отглеждане навън и най-високо при повдигнатите боксове (сигурност 66-99%). Най-голямо въздействие върху благосъстоянието на котилата, отглеждани в отворените системи, оказва термичният стрес;

- биологичните системи като цяло са добри.

В другите две становища ЕОБХ разглежда въпросите на хуманното отношение при клането на зайци за добив на месо за човешка консумация и умъртвяването по причини, различни от производството на месо (например при контрол на болести). Разгледани са методите за зашеметяване и са определени опасностите за хуманното отношение към зайците и показателите за съзнание и безсъзнание в процеса на клане. Становищата завършват с конкретни препоръки и предлагат коригиращи мерки, включително препоръката, че наличието на опасности трябва да се следи чрез оценка на последствията за благосъстоянието чрез показатели и че това трябва да се прави на всяка фаза в процеса на клане, за да се намали до минимум страданието на животните и да се подобри хуманното отношение към тях.

Друга препоръка е да се въведе подходящо обучение на персонала в кланиците, за да се предприемат адекватни действия за предотвратяване на възникването на опасности, включително обучение за инспектиране и поддържане на контейнери и използване на оборудването.

Тези становища на ЕОБХ са и следствие на Европейската гражданска инициатива (ЕГИ) „Край на клетките“³, която призова Европейската комисия да се сложи край на „нечовешкото отношение към селскостопанските животни“, отглеждани в клетки. Организаторите на ЕГИ призоваха Комисията да предложи законодателство за забрана на използването на клетки за: кокошки носачки, зайци, ярки, бройлери за разплод, пъдпъдъци, патици и гъски; родилни боксове за свине майки; клетки за свине майки и индивидуални боксове за телета, ако вече не са забранени. ЕГИ, която официално приключи на 11 септември 2019 г., успя да осигури над 1,5 милиона подписа. Тези подписи ще бъдат проверени от отделните държави-членки на ЕС, преди да бъдат представени на Европейската комисия⁴.

³ End the Cage Age - <https://www.endthecageage.eu/>; Регистрационен номер в Комисията: ECI(2018)000004; https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_bg

⁴

Очаквайте подробен преглед на становищата скоро на страницата на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/?cat=27>

Използвана литература:

- Rabbit cages: EFSA identifies welfare issues; <https://www.efsa.europa.eu/en/news/rabbit-cages-efsa-identifies-welfare-issues>
- P8_TA(2017)0077 Минимални стандарти за защита на зайци, отглеждани във ферми – Резолюция на Европейския парламент от 14 март 2017 г. относно минималните стандарти за защита на зайци, отглеждани във ферми (2016/2077(INI)); http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0077_BG.pdf
- Scientific opinion on health and welfare of rabbits farmed in different production systems <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5944>
- Scientific opinion concerning stunning methods and slaughter of rabbits for human consumption <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5927>
- Scientific opinion concerning the killing of rabbits for reasons other than meat production; <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5943>

Други научни становища и актуална информация от областта на здравето, хуманното отношение и благосъстоянието на животните, антимикробната резистентност, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на

Центъра за оценка на риска по хранителната верига:

<http://corhv.government.bg/>

<http://corhv.government.bg/?cat=27>

<http://corhv.government.bg/?cat=71>

Европейската комисия определи втори референтен център за хуманно отношение към животните в Европейския съюз

http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=969

Информация относно първи референтен център на Европейския съюз за хуманно отношение към животните

http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=450

Етикетването като пазарно-ориентирана мярка за подобряване благосъстоянието на животните

http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=917

Новите Европейски депутати изискват законодателни решения за подобряване благосъстоянието на животните

http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=907

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

*Стратегия на ЕС за хуманно отношение към животните (2012 – 2015 г.) –
оценка*

http://corhv.government.bg/?cat=27&news_id=881

Изготвил: д-р Мадлен Василева

Център за оценка на риска по хранителната верига

10.10.2020 г.